

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

9ο
Διεθνές Συνέδριο

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Τόμος II

Πάτρα, 14-16 Ιουλίου 2006

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο
Πανεπιστημίου Πατρών

Πάτρα 2014

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

9ο Διεθνές Συνέδριο
με κριτές

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

**Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα**

Πάτρα, 14-16 Ιουλίου 2006

Τόμος II

Επιστημονική σειρά:
Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

Πάτρα 2015

*Μουτόπουλος Σταύρος, Προϊστάμενος 5ου Γραφείου Π.Ε. Ν. Αιτ/νίας
Σωτηρακόπουλος Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος 9ης Περιφέρειας Ν. Αιτ/νίας
Σκαρμούτσος Αναστάσιος, Δάσκαλος*

Εκκρεμότητες 6ου Συνεδρίου 439

Direct Method. Μια εναλλακτική μέθοδος εκμάθησης δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Παρουσίαση της μεθόδου. Κρίσεις και συμπεράσματα από την εφαρμογή της στο τμήμα ενηλίκων της ελληνικής κοινότητας Τριγώνου Βάαλ, Νοτίου Αφρικής 441
Τσερκεζόγλου Αθανάσιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.

Εκκρεμότητες 7ου Συνεδρίου 447

Το κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας. Πεδίο εφαρμογής μιας διδακτικής πρότασης για τη διδασκαλία των δύο γλωσσών σε αρχάριους 449
*Μ. Δημάσης
Γ. Μπακιρτζής
Αχ. Νιζάμ*

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Α/βάθμια Εκπαίδευση στο Ν. Αργολίδος: Ο μύθος της ομαλοποίησης 458
*Μουσταίρας Παναγιώτης, Εκπαιδευτικός, Υποψήφιος Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε.
Πανεπιστημίου Πατρών
Ιωαννίδης Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός, Δντής 6/θέσιου δημοτικού σχολείου
Αγίας Τριάδας-Μιδέας*

Τα Κείμενα στο Κρατικό Πιστοποιητικό Ελληνομάθειας 465
Μουτή Άννα, Καθηγήτρια Ιταλικής & Αγγλικής Γλώσσας, ΜΑΕ Διδακτική των Γλωσσών

Διαπολιτισμική διάσταση στις σχολικές δραστηριότητες. Προοπτικές στη διαθεματικότητα και στην Ευέλικτη Ζώνη 473
Σαλονίτης Παναγιώτης, Σχολικός Σύμβουλος Δ.Ε.

Ο μαθητής στην πολυπολιτισμική κοινωνία και η εφαρμογή της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής 480
Χριστοδούλου Θεόδωρος, Σύμβουλος Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού Β/θμιας Εκπαίδευσης, Εργαστηριακός Συνεργάτης στην Ανωτάτη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.ΣΠΑΙ.Τ.Ε)

Το κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας, πεδίο εφαρμογής μιας διδακτικής πρότασης για τη διδασκαλία των δύο γλωσσών σε αρχάριους

Μ. Δημάση Γ. Μπακιρτζής Αχ. Νιζάμ

Η εργασία με τον τίτλο: **Το κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας, πεδίο εφαρμογής μιας διδακτικής πρότασης για τη διδασκαλία των δύο γλωσσών σε αρχάριους** αποτελεί καταγραφή του εγχειρήματος για την υποστήριξη της διδασκαλίας της τουρκικής γλώσσας στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών του Δ.Π.Θ., καθώς και της ελληνικής σε τουρκόφωνους έλληνες μουσουλμάνους ενήλικες, οι οποίοι παρακολουθούν σεμινάρια για την ελληνική γλώσσα στο προαναφερθέν Τμήμα. Στα πλαίσια μιας διαφαινόμενης διαπανεπιστημιακής συνεργασίας θα αποτελέσει για το νέο ακαδημαϊκό έτος πεδίο εφαρμογής της πρότασης για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε Τούρκους φοιτητές.

Θα ξεκινήσουμε την παρουσίαση με την οριοθέτηση του πρώτου μέρους του περιεχομένου του τίτλου: «*κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας*». Το κοινό λεξιλόγιο δεν πρέπει να θεωρηθεί ως το πεδίο των κοινών λέξεων των δύο γλωσσών ανεξάρτητα από την προέλευση και την καταγωγή τους. Πρόκειται για το κοινό λεξιλογικό πεδίο το οποίο διαμορφώνουν τα εκατέρωθεν δάνεια και αντιδάνεια. Το επίθετο «*κοινό*», λοιπόν, αποτελεί μια σύμβαση, αφού η ίδια κοινή λέξη δεν έχει πάντα την ίδια σημασία στις δύο γλώσσες. Ως όρος επιχειρεί και την υπέρβαση στο πρόβλημα της αμφίβολης ετυμολογικής προέλευσης ορισμένων λέξεων σε ένα λεξιλόγιο που δε στοχεύει στην επίλυση ετυμολογικών προβλημάτων -ζήτημα το οποίο ανήκει στην αρμοδιότητα της γλωσσολογίας-. Το Κοινό Λεξιλόγιο¹ δεν αποτελεί ένα ακόμα λεξικό και γι' αυτό δεν καλείται να λειτουργήσει λεξικογραφικά αλλά, κυρίως, όπως θα τονιστεί στη συνέχεια, ως πεδίο εφαρμογής προτάσεων για τη διδασκαλία των δύο γλωσσών σε αρχάριους.

Η έρευνα εντάσσεται στο επιστημονικό δελτίο ταυτότητας του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού των Παρευξείνιων Χωρών του Δ.Π.Θ. Η ιστορική συνύπαρξη των δύο γλωσσών κατά τις περιόδους της συνύπαρξης των δύο λαών, η διαισθητικά, εμπειρικά κατ' αρχήν - ότι μέχρι και σήμερα χρησιμοποιούνται λέξεις που κατάγονται και από τις δύο γλώσσες στο λεξιλόγιο και των δύο γλωσσικών κοινοτήτων υπαγόρευσε τη διερεύνηση του πολλά υποσχόμενου γλωσσικού πεδίου από τους: Μ. Δημάση και Αχ. Νιζάμ και με τη γλωσσολογική υποστήριξη του Χρ. Παπαρίζου.

Με κύριο σημείο αναφοράς το ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ (Α.Π.Θ., Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΝΟΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ) (1998) και με την επικουρική χρήση των ακόλουθων λεξικών:

-ΜΕΙΖΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ-ΦΥΤΡΑΚΗΣ (1992)

-ΝΕΟΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ, ΧΡ. ΓΙΟΒΑΝΗΣ (1970)

-ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ, Ν. Π. ΑΝΔΡΙΩΤΗ Α.Π.Θ., Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΝΟΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ) για τα τουρκικά δάνεια στην ελληνική γλώσσα

και τα λεξικά:

-BÜYÜK TÜRKÇE SÖZLÜK (D. MEHMET DOĞAN) VADİ YAYINLARI, ANKARA (2001)

¹ Πρόκειται για το βιβλίο: *Το κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας*, των Μ. Δημάση, Αχ. Νιζάμ, 2004, εκδ. Αφών Κυριακίδη, στο περιεχόμενο του οποίου βασίζεται και η πρόταση της παρούσας εργασίας.

-TÜRKÇE SÖZLÜK I-II (TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI) ANKARA (1998)
-OSMANLICA TÜRKÇE ANSİKLOPEDİK LÜGAT (FERİT DEVELLİOĞLU) AYDIN
KİTABEVİ YAYINLARI, ANKARA (2002)
-YENİ TARAMA SÖZLÜĞÜ (T.D.K.) ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ,
ANKARA (1983)

για τα ελληνικά δάνεια στην τουρκική γλώσσα, πραγματοποιήθηκε η καταγραφή των λημμάτων. Διασταυρώθηκαν πληροφορίες και επιστημονικές θέσεις, κυρίως, για την προέλευση των λέξεων με γνώμονα τις καταγραφές των λεξικών της αντίστοιχης γλώσσας. Διαπιστώθηκαν παραλείψεις, λάθη ή και «εκατέρωθεν φιλοφρονήσεις», αφού περιορισμένος είναι αλήθεια ο αριθμός λέξεων στο ελληνικό λεξικό αναφέρονται ως τουρκικές και στο τουρκικό ως ελληνικές. Σημαντικός αριθμός λέξεων στο τουρκικό λεξικό αναφέρονται ως ελληνικές, αλλά δεν κατέστη δυνατός ο εντοπισμός τους στα ελληνικά λεξικά και αποτελούν ένα νέο πεδίο γλωσσολογικής έρευνας. Τα ερμηνεύματα καταγράφηκαν με βάση τις κύριες σημασίες τους, και με συγκεκριμένη ένδειξη τονίζεται το κοινό σημασιολογικό πεδίο. Παρουσιάζονται και τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη γραμματική κατηγορία και τη θεματική κατάταξη των λημμάτων και για τα δύο λεξιλόγια και οδηγούν τον μελετητή - αναγνώστη στην συναγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων.

Συνοπτικά σημειώνουμε τα εξής:

Λέξεις της κοινής νεοελληνικής που αποτελούν δάνεια, αντιδάνεια ή σημασιολογικά δάνεια από την τουρκική γλώσσα καταγράφονται συνολικά 870 . Τα ελληνικά δάνεια στην τουρκική γλώσσα είναι περίπου 1300.

Το λημματολόγιο σχηματίστηκε με βάση το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών Α.Π.Θ.) και ακολούθησε την ίδια φιλοσοφία. Αποτελεί γλωσσικό υλικό που στοχεύει στην καταγραφή της σύγχρονης νεοελληνικής γλώσσας όπως μιλιέται από τον μέσο Έλληνα, όπως γράφεται στη νεοελληνική πεζογραφία, τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, όπως ακούγεται από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση (Αναστασία Τζιβανοπούλου, «Το λεξικό της Νέας Ελληνικής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών, στο: *«Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας»*, Κώδικας, Θεσσαλονίκη, 1997 και ΕΙΣΑΓΩΓΗ του λεξικού). Το λεξικογραφικό υλικό που αφορά τα τουρκικά δάνεια στη νεοελληνική γλώσσα και τα ελληνικά δάνεια στην τουρκική γλώσσα περιορίζεται στις λέξεις που φέρουν τα προηγούμενα γνωρίσματα, αφού προϋπόθεση καταγραφής αποτελεί η ευρύτερη χρήση τους. Η συγκριτική καταγραφή των τουρκικών δανείων στην ελληνική γλώσσα με σημείο αναφοράς όλα τα σύγχρονα λεξικά της ελληνικής γλώσσας, η εξέλιξη στη χρήση των δανείων και η κατά γεωγραφική κατανομή παρουσία τους στην Ελλάδα αποτελεί το επόμενο βήμα της συγκεκριμένης ερευνητικής προσπάθειας.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η πρόταση για τη διδακτική αξιοποίηση του συγκεκριμένου λεξιλογικού υλικού με τη συνευθύνη του λέκτορα Ι. Μπακιρτζή. Στηρίζεται θεωρητικά στην αξία του λεξιλογίου για τη διδασκαλία - εκμάθηση μιας δεύτερης ή ξένης γλώσσας, αξία η οποία μεγιστοποιείται αφού το προτεινόμενο πλάνο διδακτικής αξιοποίησης βασίζεται σε ένα πεδίο 2.300 λέξεων τις οποίες κατέχει κάθε Έλληνας και κάθε Τούρκος φοιτητής ή οποιοσδήποτε ενήλικας, μετέχοντας έτσι και στον πολιτισμό των δύο λαών. Αν αναλογιστεί κάποιος τον αριθμό των παραγώγων αυτών των λέξεων, αντιλαμβάνεται και το μέγεθος του κοινού γλωσσικού πεδίου και όσον αφορά το λεξιλόγιο και τη διδασκαλία, την ουσιαστική διδασκαλία της ορθογραφίας. Οι κοινές λέξεις διατίθενται και για την υποστήριξη της διδασκαλίας φωνημάτων γραφημάτων μέσω της φθογγικής αντιστοιχίας. Η χρήση των λέξεων και στις δύο γλώσσες, ο ικανοποιητικός τους αριθμός και η καλή γνώση της μητρικής γλώσσας για τους διδασκόμενους επιτρέπουν τη μετάβαση της διδασκαλίας και στο συνταγματικό

γλωσσικό άξονα με τον ταυτόχρονο εντοπισμό των διαφοροποιητικών δομικών στοιχείων. Η θεματολογική και η γραμματική κατάταξη οριοθέτησε το σχεδιασμό των ενοτήτων. Συγκεκριμένα, για την εισήγηση επιλέχτηκε η θεματική: *άνθρωπος* με σημείο αναφοράς τα τουρκικά δάνεια στην ελληνική γλώσσα και αυτό επειδή διαπιστώθηκε η ύπαρξη ενός πλούσιου λεξιλογίου, το οποίο καλύπτει τις ανάγκες της περιγραφής ενός ανθρώπου-προσώπου και της παρουσιάσής του. Η πρόταση αναλογικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τη διδασκαλία της ελληνικής σε τουρκόφωνους.

Η Διδακτική Πρόταση

1. Από τη λέξη στην πρόταση. Πυρηνικές προτάσεις με τη χρήση των βοηθητικών ρημάτων.

Τα βοηθητικά ρήματα για την τουρκική γλώσσα αλλάζουν θέση κατά την απόδοση των αντίστοιχων ελληνικών προτάσεων (*τίθενται στο τέλος ακολουθώντας τον βασικό κανόνα της τουρκικής γλώσσας*).

1.α. Βοηθητικό ρήμα (-**dir**) -ρηματική προσθετική βοηθητική κατάληξη.

Καταφατικές προτάσεις.

- (Αυτός) Είναι σμιτζής.	(Bu) simit dir .
- (Αυτός) Είναι αντάμης.	(Bu) adam dir .
- (Αυτός) Είναι καμπούρης.	(Bu) kambur dur .
- (Αυτός) Είναι μουφτής.	(Bu) müftü dür .

-
- (Αυτός) Είναι χασάπης.	(Bu) kasap tır .
- (Αυτός) Είναι τσαούσης.	(Bu) çavuş tur .
- (Αυτός) Είναι ντερβίσης.	(Bu) derviş tir .
- (Αυτός) Είναι κούτσικος.	(Bu) küçük ür .

Με βάση τις προηγούμενες αντιστοιχίες διδάσκεται και η διάταξη των φωνηέντων στο τουρκικό λεξιλόγιο, όπως καταγράφεται στον πίνακα που ακολουθεί.

α) Φωνηεντικής αρμονίας:

a - ı	ı - ı - dir
o - u	u - u - dur
e - i	i - i - dir
ö - ü	ü - ü - dür

Διδασκαλία κανόνων:

β) Αρμονίας βάση των σκληρών συμφώνων:
(ç,f,h,k,p,t,s,ş) -**tır, -tur, -tir-, tür**

Παραδείγματα (5-8)

1.β. Από την κατάφαση στην άρνηση

1. - (Αυτός) Δεν είναι μουνταλάς.	(Bu) budala değildir .
2. - (Αυτός) Δεν είναι μπαταξής.	(Bu) batakcı değildir .
3. - (Αυτός) Δεν είναι παραλής.	(Bu) paralı değildir .
4. - (Αυτός) Δεν είναι σερσέμης.	(Bu) sersem değildir .

Με τα παραπάνω παραδείγματα διδάσκεται ότι η άρνηση σχηματίζεται σταθερά με τον τύπο: **değildir**.

Παρατήρηση

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για την κατάκτηση στ οιχείων της δομής της τουρκικής γλώσσας που παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες, κυρίως σε επίπεδο προφορικού λόγου, ο διδάσκων θα πρέπει να διευρύνει τις διδακτικές του επιλογές, π.χ. στον προφορικό λόγο, στην άρνηση, παραλείπεται το **-dir** ενώ είναι απαραίτητο το **değil**.

Παράδειγμα: Paralı değild**ir**. → Paralı değ**il**.

2. Για τη διδασκαλία των παρακάτω θεωρείται απαραίτητη η επισήμανση των ακόλουθων δομικών διαφορών:

1. Το άρθρο, γνώρισμα των ινδοευρωπαϊκών και σημιτικών γλωσσών, απουσιάζει στην τουρκική γλώσσα.
2. Η τουρκική γλώσσα συγκεκριμενοποιεί την ονοματική έννοια συγκολλητικά με προσθήκη πτωτικής κατάληξης.
3. Δεν υπάρχουν γένη, άρα οι οριστικές προσθετικές καταλήξεις είναι κοινές, ασχέτως φυσικού γένους του προσδιοριζόμενου.

Παράδειγμα: Mahalle simitçisi. → Pazarın kasab**ı**

3. Από το κατηγορήμα της ελληνικής γλώσσας στις προσωπικές ρηματικές συγκολλητικές καταλήξεις. **-im, -yim** της τουρκικής.

1) Είμαι αντάμης.-adam- im	Είμαι ανταλής.- adalı- y-im
2) Είμαι μπεκιάρης.-bekâr- im	Είμαι φουκαράς.-fukara- y-im
3) Είμαι σακάτης.-sakat- im	Είμαι μπελαλής.-belalı- y-im
4) Είμαι ραχατλής.-rahat- im	Είμαι μπαμπάς.-baba- y-im

(-y- ευφωνικό, είναι απαραίτητο, όταν ο χαρακτήρας είναι φωνήεν)

Αναλογικά προτείνεται η διδασκαλία όλων των προσώπων του βοηθητικού ρήματος.

Παράδειγμα:

bekâr-**im**, bekâr-**sın**, bekâr, bekâr-**ız**, bekâr-**sınız**, bekâr-**lar** και -**dırlar**
belalı-**y-im**, belalı-**sın**, belalı, belalı-**y-ız**, belalı-**sınız**, belalı-**lar** και -**dırlar**,

Με βάση όσα προαναφέρθηκαν και σ' αυτή την περίπτωση προτείνεται η διδασκαλία του αρνητικού τύπου με τη μετατροπή των καταφατικών σε αρνητικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας και πάλι το αρνητικό μόριο **değil** με τη συγκόλληση των προσωπικών βοηθητικών ρηματικών καταλήξεων.

Παράδειγμα άρνησης: → adam değı**lim** baba değı**lim**

4 . Για τη διδασκαλία του αντίστοιχου προς το βοηθητικό ρήμα έχω, var της τουρκικής γλώσσας θεωρείται απαραίτητη η επισήμανση των ακόλουθων κανόνων:

- 1) Βοηθητικό άκλιτο ρήμα **var**, ως κτητικό (οι παρατιθέμενοι κανόνες ισχύουν μόνο για τον ενεστώτα και τη σημασία του ρήματος ως «έχω». Θα επεκτεινόμασταν σε κεφάλαιο για πιο προχωρημένους σπουδαστές της γλώσσας, αν διδάσκαμε την κλίση του και σε άλλους χρόνους).

2) Οι προσωπικές καταλήξεις τίθενται στο τέλος του ονόματος και όχι του ρήματος και τούτο αποτελεί διαφοροποίηση από την ελληνική, όπου τα πρόσωπα του ρήματος καθορίζονται από τις καταλήξεις του.

Παράδειγμα:

Έχω καμπούρα.	Kambur um var.
Έχω ζόρι.	Zor um var.
Έχω σκεμπέ.	İskemb em var.
Έχω χούι.	Huy um var.
Έχω χαρέμι.	Harem im var.

3) Αναλογικά προτείνεται η διδασκαλία όλων των τύπων του βοηθητικού, κτητικού ρήματος.

Παράδειγμα:	Kambur um var,	Kambur un var,	Kambur u var,
	Kambur umuz var,	Kambur unuz var,	Kambur- ları var

Συμπληρωματικές παρατηρήσεις για την κλίση του κτητικού ρήματος, προσαρμοσμένου στους κανόνες της φωνηεντικής αρμονίας.

- α) Οι καταλήξεις **-im, -üm, -ım, -um** μετά από λέξεις που λήγουν σε σύμφωνο και προσαρμόζονται φωνηεντικά.
- β) Μετά από φωνήεν μόνο **-m**

Ό,τι ισχύει για το «έχω» ισχύει και για το «δεν έχω»: **yok**.

5.α. Επαύξηση προτάσεων

Ο χασάπης είναι νταής.	Kasap dayıdır.
Ο χασάπης είναι μαγκούφης.	Kasap manka fadı r.
Ο χασάπης είναι νταής και μαγκούφης.	Kasap dayı ve manka fadı r.

Έχω καμπούρα.	Kambur um var.
Έχω σκεμπέ.	İskemb em var.
Έχω καμπούρα και σκεμπέ.	Kambur um ve İskemb em var.

5.β. Σύνθετες προτάσεις - κλίση του ρήματος έχω για την ελληνική και του βοηθητικού, κτητικού για την τουρκική γλώσσα:

Έχω καμπούρα και σκεμπέ.	Kambur(um) ve İskemb em var.
Έχεις καμπούρα και σκεμπέ.	Kambur(un) ve İskemb en var.
Έχει καμπούρα και σκεμπέ.	Kambur(u) ve İskemb esi var.

6. Πυρηνικές προτάσεις με τα ρήματα του λεξιλογίου.

Ο χασάπης μπούχτισε.	Kasap bıktı.
Ο χασάπης σαβούρντισε τα τζιέρια.	Kasap ciğerleri savurdu.

Παρατήρηση: (το **-τίζω** ή **-ντίζω** της κατάληξης υποδηλώνει ότι το δάνειο ρήμα πέρασε στα ελληνικά σε χρόνο ενεστώτα από το αντίστοιχο τουρκικό ρήμα στον αόριστο.)

7. Περιγραφή προσώπου - Καραγκιόζης. Ο Καραγκιόζης επιλέχθηκε ως πρόσωπο κοινό στην κουλτούρα των δύο λαών χωρίς να παραγνωρίζουμε ότι καθένας από τους δύο τύπους ενσωματώνει και διαφορετικά πολιτισμικά συμφραζόμενα. Το λεξιλόγιο καλύπτει τα απαραίτητα στοιχεία για μια αξιόπιστη περιγραφή, η οποία ξεκινάει από τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, για να καταλήξει στη διατύπωση αξιολογικών κρίσεων. Προτείνεται η σύνταξη προτάσεων, όπως παρουσιάστηκαν πριν. Στο τέλος γίνεται η επιλογή των καταλληλότερων για τη σύνταξη ενός κειμένου, το οποίο θα περιγράφει το πρόσωπο.

Εμφάνιση	Εμφάνιση	Κατάσταση	Κατάσταση
καμπούρης	kambur	κουσουρλής	kusurlu
κούτσικος	küçük	κουσούρι	kusur
παρτσαλιασμένος	parçalı	σακάτης	sakat
παρτάλι	partal	σακατιλίκι	sakatlık
		φουκαράς	fukara

Χαρακτήρας	Χαρακτήρας	Επάγγελμα	Επάγγελμα
	Karakter		
απάλης	aptal	τεμπέλης	tembel
καβγατζής	kavgacı	τεμπελχανάς	tembelhane
μουντάρης	murdar	μπεσλεμές	besleme
ντερμπεντέρης	derbeder	μπαταξής	batakçı
ντουβάρι	duvar		
χαϊβάνι	hayvan		

Αξιολογική κρίση	Αξιολογική κρίση
σουρουκλεμές	sürükleme
μαγκούφης	mankafa
τζαναμπέτης	cenabet
αχμάκης	ahmak
μπουνταλάς	budala
ερίφης	herif

Ως τελευταία δραστηριότητα, με αυξημένο βαθμό δυσκολίας, προτείνεται η ανάγνωση δύο κειμένων για τον Καραγκιόζη. Ενός ελληνικού (π.χ. Το θέατρο Σκιών, Αντρέα Καραντώνη) και ενός τουρκικού (από μετάφραση). Οι διδασκόμενοι εκμαιεύουν τις πληροφορίες για να σκιαγραφήσουν το πορτρέτο του Καραγκιόζη σύμφωνα με τις αντιλήψεις των δύο λαών. Εντοπίζουν τις λέξεις - κλειδιά για την περιγραφή. Καλούνται να συντάξουν αυτό το πορτρέτο, χρησιμοποιώντας τα δάνεια του Κοινού λεξιλογίου και με τη σύνταξη των προτάσεων, όπως καταγράφηκε και ήδη έχει διδαχτεί.

Συμπεράσματα

Το κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας είναι τέτοιο σε έκταση και ποιότητα που μπορεί να υποστηρίξει αποτελεσματικά τη διδασκαλία των δύο γλωσσών σε επίπεδο παραδειγματικού και συνταγματικού γλωσσικού άξονα. Για την αντιμετώπιση των δυσκολιών της διδασκαλίας, όσον αφορά τις διαφορές στη δομή των δύο γλωσσών, επιχειρήθηκε και προτείνεται αντί της επαγωγικής η παραγωγική μέθοδος προσέγγισης των γραμματικοσυντακτικών φαινομένων.

Η εφαρμογή της πρότασης στο σύνολό της σε πρωτοετείς φοιτητές/τριες του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού των Παρευξείνιων Χωρών του Δ.Π.Θ. για το επόμενο ακαδημαϊκό έτος θα οδηγήσει στην οριοθέτηση της προτεινόμενης χρήσης του κοινού λεξιλογίου και την εξαγωγή συμπερασμάτων προκειμένου για τις δυνατότητες, τα εμπόδια, τις δυσκολίες και τους ορίζοντες που ανοίγονται στη διδακτική πράξη.

Εν τέλει επισημαίνεται ότι η αμοιβαία διδασκαλία των δύο γλωσσών μέσω των εκατέρωθεν δανείων δεν αποτελεί απλώς μια διδακτική πρόταση για την εκμάθηση των γλωσσών αυτών, αλλά και πρόταση πολιτισμικής διάσωσης του λεξιλογικού πλούτου και ανάδειξης της ιστορικής συμβίωσης και συνύπαρξης των δύο λαών.

Το λεξιλόγιο της θεματικής που χρησιμοποιήθηκε για τη διαμόρφωση της διδακτικής πρότασης.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
αβτζής, αλάνι, αλμπάνης, αντάμης, αραλίκι, αράπης, αρκαντάσης, Αρναούτης, ασικλίκι, ατσιγγανος, βασιβουζούκος, γιάντες, γκιαούρης, γλέντι, γλεντζές, δερβίσης, εργένης, ερίφης, ζαγάρι, ζαρίφης, ζεϊμπέκης, ζόρι, ζορμπαδιλίκι, ζορμπαλίκι, ζορμπάς, θεριακλής, θεριακλίκι, καβγάς, καζίκι, (παλιά) карабана, караγκιοζιλίκι, καρντάσης, κασκαρίκα, κέφι, κεχαγιάς, κιμπάρης, κιμπαρλίκι, κιότης, κόζι, κολαούζος, κολομπαράς, κουζουλός, κουλαντρίζω, κουμάσι, κουσούρι, κουτσοβλαχικός, λακιρντί, λακριντί, λαπάς, λατέρνα, λεβέντης, λέσι, μάγκας, μαγκίτης, μαγκούφης, μακαντάσης, μασκαραλίκι, ματζίρης, Μαυροθαλασσίτης, μαχμουρλής, μεράκι, μερακλής, μισμίζης, μόρτης, μουσαφίρης, μουσίτσα, μουστερής, μουφλούζης, μουχαμπέτι, μπακούρι, μπαμπάς, μπαξ(χτσ)ίσι, μπαταξής, μπατζανάκης, μπέης, μπεκιάρης, μελαλής, μελάς, πεμπέκα, μεχλιβάνης, μπινές, μπόσικος, μπουνταλάς, ντ(τ)αβαντ(τ)ούρι, νταής, νταηλίκι, νταλκάς, ντερμπεντέρης, ντέρτι, ντουβάρι, ντουγάνι, ντουζένι, ξούρα, παζαριλίκι, παρακεντές, παραλής, παρτάλι, παρτσακλός, πασάς, πατιρντί, πεζεβέγκης, πεσκέσι, πούστης, ραγιάς, ραχάτι, ραχατιλίκι, ραχατλής, ρεζίλι, ρεζιλίκι, ρεμάλι, ρουσφέτι, σαΐνι, σεβνταλής, σεβντάς, σεκλέτι, σελέμης, σερσέμης, σκιτζής, σοΐλής, σορολόπι, σουρουκλεμές, σουρτούκης, τακίμι, ταμάχι, τεμενάς, τεμπελχανάς, τζαμπατζής, τζερεμές, τζίνι, τζουτζές,	ανταλής, ασίκης, ατζαμής, αχμάκης, γκαντέμης, γουρλής, γρουσούζης, ζεβζέκης, καβγατζής, καλπουζάνος, κάλπης, καραμανλίδικος, μουρντάρης, σέρτικος, τεμπέλης, τζαναμπέτης, τσαπατσούλης, τσιγκούνης,	βαριεστίζω, γλεντώ, διαγουμίζω-ομαι, ζάφτω, καβουρντίζω, καζαντίζω, καπλαντίζω, κορακιάζω, μαγαλαρώνω-μαι, μιπιτίζω, μαϊλντίζω, μπατιρίζω, μπεζερίζω, μπογιατίζω, μπουχτίζω, νταβραντίζω, νταγιαντίζω, ντερλικώνω, πίνω, σαβουρντίζω-μαι, σαστίζω, σοβατίζω-μαι, τσακίζω-μαι, τσατίζω-μαι, τσιτώνω-μαι,

τιτίζης, Τούρκος, τούρνα, τρελοκαμπέρω, τσαγανός, τσακάλι, τσαλίμι, τσαμπουκαλής, τσαμπουκάς, τσαούσης , τσάταλο, τσαχπίνης, τσιβί, τσιμπούσι, τσινάρι, τσιράκι, τσίσια, τσιφούτης, τσογλάνι, τσόλι, τσουτσέκι, φαρφαράς, φισέκι, φουκαράς, χ(κ)βαρνταλίκι, χ(κ)ουβαρντάς, χαϊβάνι, χαλβάς, χαμαλίκι, χαμούρα, χανούμισσα, χαραμοφάης, χαρέμι, χαρμάνης, χασισοπότης, χατζής, χαφίες, χουζούρι, χουζουρλής, χούι, χουνέρι		
---	--	--

Βιβλιογραφία

- Βουγιούκας, Α. (1994). *Το γλωσσικό μάθημα στην πρώτη βαθμίδα της νεοελληνικής εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ., Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.
- Devellioğlu, F. (2002). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Δημάση, Μ., Νιζάμ, Α. Μ. (2004). *Το κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Doğan, D. M. (2001). *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Ανδριώτης, Ν. Π. (2001). *Ετυμολογικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΝΟΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ, Α.Π.Θ.
- Hengirmen, M. (x). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Λεξικό της κοινής νεοελληνικής* (1998). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΝΟΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ, Α.Π.Θ.
- Ματσαγγούρας, Η. (2001). *Η Σχολική Τάξη, τ. β', Κειμενοκεντρική Προσέγγιση του Γραπτού Λόγου*. ΑΘΗΝΑ: αυτοέκδοση.
- Μείζον Ελληνικό Λεξικό* (1988). Αθήνα: Τεγόπουλος-Φυτράκης.
- Δημητράκος, Δ. (1972). *Νέον Ορθογραφικόν Ερμηνευτικόν Λεξικόν*. Αθήνα: Γιοβάνης.
- Σακελαρίου, Α. (2000). *Διδακτική της Ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Εκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Τσολάκης, Χρ. (1995). *Από τον λόγο στη συνείδηση του λόγου*. Θεσσαλονίκη: ΒΑΝΙΑΣ.
- T.D.K. (1998). *Türkçe Sözlük τ. I-II*. Ankara: T.D.K. Yayınları.
- Vardar, B. (2001). *Dilbilim Yazıları*. İstanbul: Multilingual
- T.D.K. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.